

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Norrbottens län

September 2017

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	
Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län.....	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Norrbottens län.....	6
<i>Näringslivet i Norrbottens län</i>	6
Småföretagsbarometern – Norrbottens län.....	8
<i>Konjunkturindikatorn</i>	8
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång</i>	11
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
<i>Konjunkturrisiker</i>	17
<i>Politiska risker</i>	18
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	19

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Norrbottens län

- **Konjunkturindikatorn** för länet är i årets mätning 37, vilket är betydligt svagare än rikets genomsnittliga konjunkturindikator på 74 och även en försämring sedan fjolårets rapport. Norrbottens konjunkturindikator är lägst av alla 21 län i Sverige. Under det kommande året räknar länets företag med en ökning, där indikatorn förväntas hamna på 88. Konjunkturindikatorn i hela Sverige tros öka till 99.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat i Norrbotten sedan 2015 och gör så även i år. De senaste tolv månaderna har 11 procent av företagen i Norrbottens län ökat sin personalstyrka samtidigt som 13 procent minskat antalet anställda i verksamheten. Detta innebär att andelen företag som ökat antalet anställda är lägre än andelen som minskat antalet anställda. Det sammanvägda nettotalet för Norrbotten är i årets mätning - 2, jämfört med riksgenomsnittet på 10.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats svagt sedan den förra mätningen. Från ett nettotal på 23 år 2016 är nettotalet för orderingången idag 17, vilket är under riksgenomsnittet på nettotalet 32. Av samtliga företag i Norrbotten har 37 procent haft en ökad orderingång samtidigt som var femte företag haft en minskad orderingång.
- **Omsättningstillväxten** i Norrbottens län har ökat efter fjolårets kraftiga försvagning. Mellan 2013 och 2015 var omsättningstillväxten högre i Norrbottens län jämfört med riksgenomsnittet, vilket förändrades i fjol då tillväxten var positiv men under riksgenomsnittet. Årets mätning visar att 47 procent av företagen i Norrbotten haft en ökad omsättning samtidigt som en fjärdedel haft en minskad omsättning, vilket ger ett sammanvägt nettotal på 22.
- **Tillväxten av lönsamheten** i Norrbottens län motsvarar i år ett nettotal på 18. Under de senaste tolv månaderna har 38 procent av företagen i Norrbotten upplevt en förbättrad lönsamhet samtidigt som en femtedel har haft en försämrad lönsamhet i verksamheten.
- Småföretagen i Norrbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Andelen företag i Norrbotten som ser **goda utsikter att expandera** är i årets mätning 73 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 70 procent.
- **Största tillväxthindret** i Norrbotten är bristen på lämplig arbetskraft. Var fjärde företag uppger detta som största hinder, vilket är en ökning sedan fjolårets mätning. Tuff konkurrens är ett betydande tillväxthinder för Norrbottens småföretag. Även höga arbetskraftskostnader upplevs av många företag, 14 procent, i Norrbotten som det största tillväxthindret. Svag efterfrågan är det främsta hindret för tillväxt för tio procent av företagen i Norrbotten, vilket är dubbelt så hög andel som för riksgenomsnittet.
- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 37 procent av Norrbottens alla företag. Fler än var

fjärde företag ser även ökade skattekostnader som en risk, vilket är en ökning sedan fjolårets mätning. Oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn är den främsta politiska risken för 11 procent av företagen i Norrbotten.

Torbjörn Halvardsson ***Regionchef Företagarna,*** ***Norrbotten***

Årets Småföretagarbarometer redovisar en fortsatt tuff utveckling för företagen i länet.

Den konjunkturedgång som påbörjades hösten 2015 har fortsatt även under det senaste året. Råvaruindustrins fortsatta konjunktursvacka påverkar länets utveckling, men tjänstesektorn, och då i första hand turistnäringen går fortsatt bra och vi ser en stabil framtidstro.

Även om länet är i en konjunktursvacka, redovisar 6 av 10 företagare att de tackar nej till nya order på grund av att de är fullbelagda.

Det största tillväxthindret är fortsatt svårigheterna att hitta lämplig ny arbetskraft. Generationsskiftet på grund av stora pensionsavgångar påverkar alla arbetsgivare, både privata och offentliga. Inför en kommande konjunkturuppgång behövs ytterligare insatser för att underlätta rekrytering av nya medarbetare.

Förhoppningarna inför kommande år är mycket positiva. Stora ökningar förväntas inom sysselsättning, orderingång och omsättning. Även företagarnas expansionsutsikter är mycket positiva, andelen som goda expansionsmöjligheter är flera än tidigare år och klart över rikssnittet.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Norrbottens län

Den svenska tillväxten mätt som bruttonationalprodukten, BNP, växte med 3,2 procent under 2016. Konjunkturläget i Sverige har fortsatt att förbättras och ekonomin har haft en bra utveckling med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt som följd. BNP-tillväxten föll dock tillbaka något under 2016 jämfört med 2015 då BNP-tillväxten var 4,1 procent. Detta var också i linje med 2016 års Småföretagsbarometer som visade på en fortsatt god tillväxt, men med förväntningar om något lägre tillväxt under 2016.

Den goda konjunkturutvecklingen drivs i stor utsträckning av export och investeringar, medan offentlig konsumtion växer i lägre takt. De svenska hushållen och den inhemska konsumtionen driver också en stor del av tillväxten. Arbetslösheten har minskat, men samtidigt består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst mellan inrikes och utrikes födda.¹ Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden.² Fortsatt kompetensbrist och svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är därför även fortsättningsvis ett tillväxthinder för småföretagen.

Det är de små och medelstora företagen som utgör ryggraden, tillväxten och stabiliteten i ekonomin. Under de senaste decennierna har de små företagen haft den viktigaste rollen i jobbskapandet, hela 4 av 5 jobb skapas i företag med färre än 50 anställda.

Omvärldskonjunkturen har fortsatt att stärkas samtidigt som det råder ökad optimism i världsekonomin. En starkare omvärldskonjunktur med stigande investeringar gynnar också de svenska småföretagen genom att svensk export ökar. Efterfrågan i Europa förväntas fortsätta att förbättras men i vilken utsträckning beror bland annat på utvecklingen i omvärlden liksom på konsekvenserna av Storbritanniens framtida EU-utträde, Brexit.

I Sverige är förtroendet för den offentliga ekonomin starkt, liksom företagens förväntningar på utvecklingen framöver. Samtidigt finns det flera osäkerhetsfaktorer både i omvärlden och på hemmaplan. Sveriges småföretagare behöver tydlighet och förutsägbarhet. Snabba politiska svängningar med förändrade regelverk och skatter som resultat är inget som gynnar företagande på sikt, tvärt om så minskar viljan att göra investeringar och att anställa eller på annat sätt växa med företaget.

Näringslivet i Norrbottens län

Råvaruindustrin är motorn i Norrbottens näringsliv. Malmen, stålet, skogen och vattenkraften är viktiga både för länet och för Sverige. Exporterande tillverkningsföretag, en växande tjänstesektor, turismen och småföretag inom många olika områden får allt större betydelse. Under senare år har också en rad testverksamheter i inlandskommunerna också dessa baserade på ett internationellt kundunderlag redan från start.

Gruvbolag som LKAB och Boliden, samt stålbolaget SSAB står för en stor del av sysselsättningen och skapar också möjligheter för företag inom en rad verksamheter i anslutning till storbolagens verksamhet. Näringslivsstrukturen gör emellertid också att

¹ SCB, AKU juli 2016

² Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

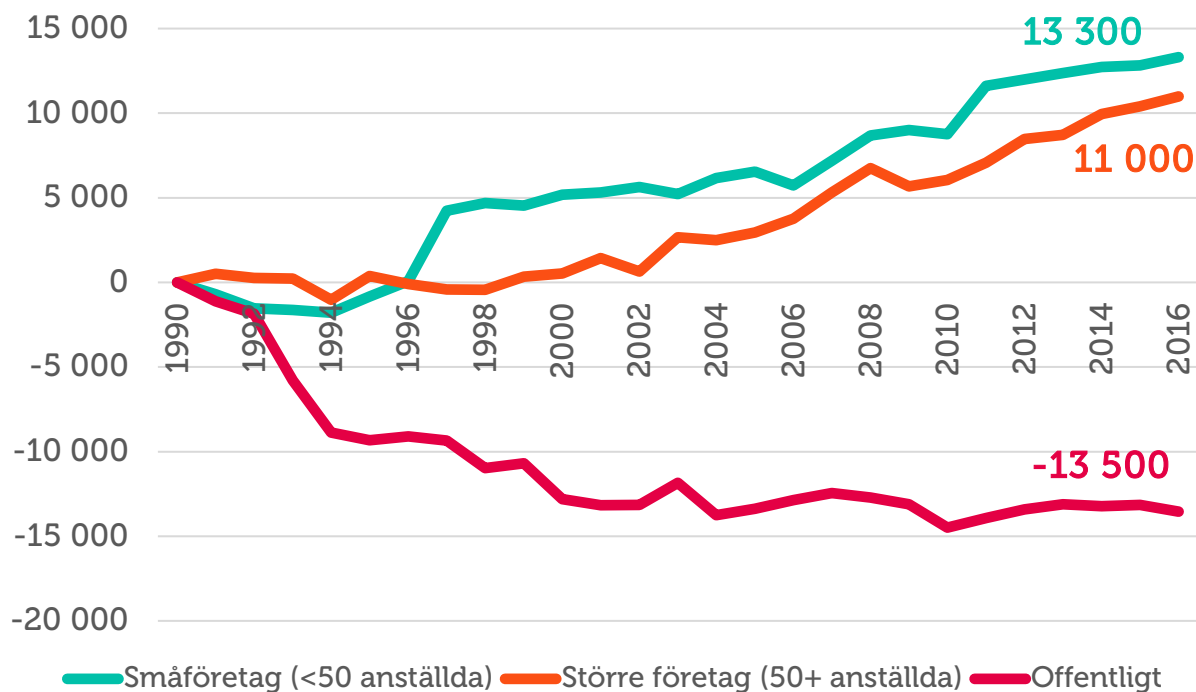
konjunkturen i Norrbotten blir relativt påverkad av internationella faktorer som råvarupriser och utvecklingen av exportefterfrågan.

Under det senaste året har utvecklingen varit mindre positiv och i lägre takt än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld, det relativt sett stora beroendet av ett mindre antal stora företag och demografi- och näringslivsstrukturen i länet. I Norrbottens län har basnäringarna fortfarande stor påverkan på företagsklimatet. Gruv- och stålindustrin har det tufft med låga priser på järnmalm vilket påverkar lönsamheten hos primärt LKAB. Som en direkt följd av detta så skjuts planerade investeringar upp vilket påverkar underleverantörer, konsulter etc. Även stålindustrin med SSAB i spetsen går igenom en relativt tung period, med en relativt svag efterfrågan på produkterna till följd av den låga globala efterfrågan på stål. Inom pappersindustrin är det något bättre med Kappa Kraftliner i Piteå samt Billerud Korsnäs i Kalix. Turistnäringen går fortfarande bra och kännetecknas av en stabil framtidstro.

Den lokala näringslivspolitikerna måste fortsatt verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen. Det förutsätter ett brett samarbete med näringsliv, regionsföreträdare och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Norrbottens län. Men just i Norrbotten så är också företag med mer än 250 anställda viktiga arbetsgivare, vilket gör att sysselsättningstillväxten ser lite mer annorlunda ut än i majoriteten av länen.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Norrbotten län sedan 1990 (källa: SCB)³

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Norrbottens län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

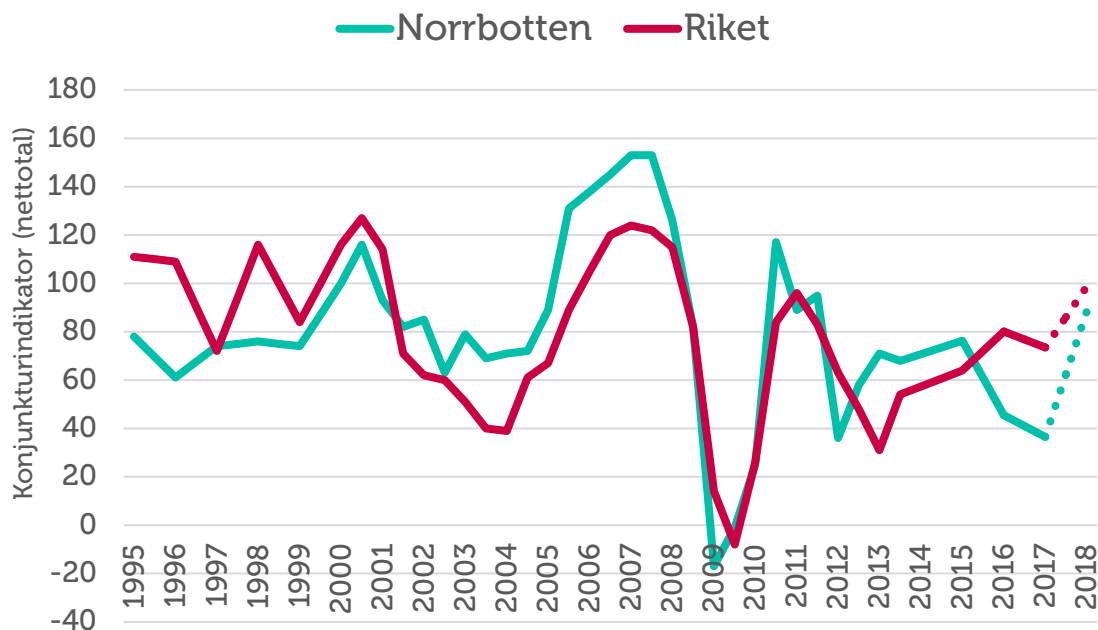
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Norrbotten läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

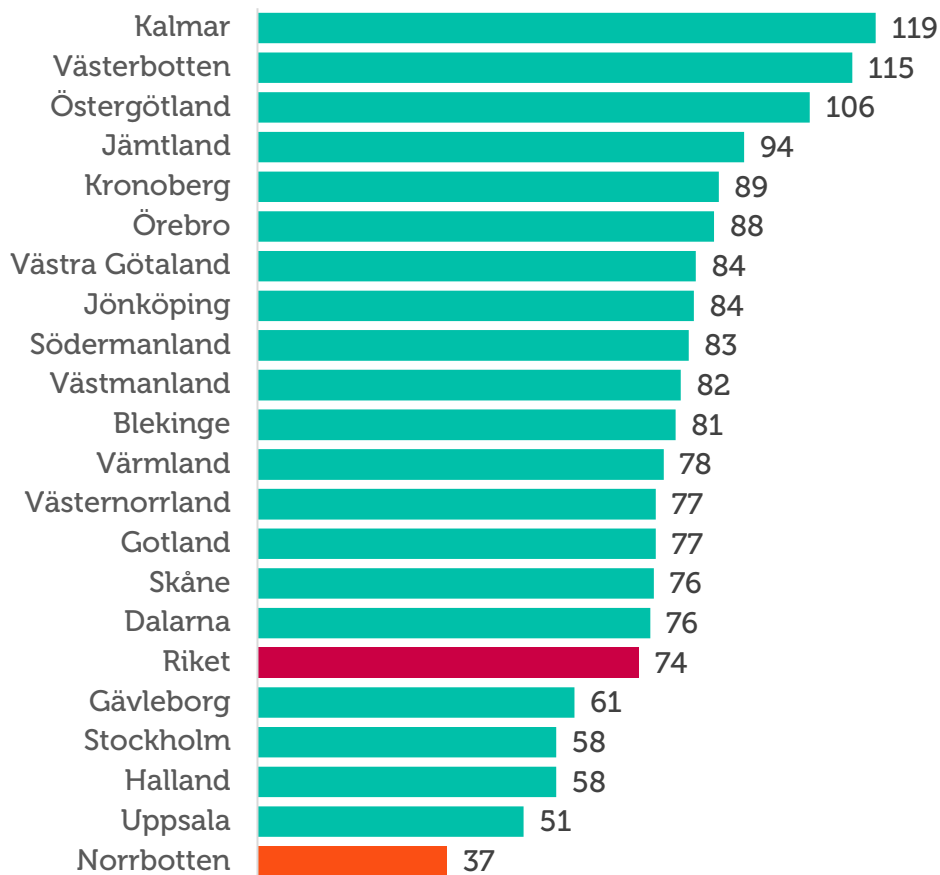
Konjunkturindikatorn för länet är i årets mätning 37, vilket är betydligt svagare än rikets genomsnittliga konjunkturindikator på 74 och även försämring sedan fjolårets rapport. Norrbottens konjunkturindikator är lägst av alla 21 län i Sverige. Under det kommande året räknar länets företag med en ökning, där indikatorn förväntas hamna på 88. Konjunkturindikatorn i hela Sverige tros öka till 99.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Norrbottens län försämrades dramatiskt 2008- 2009, i samband med den globala finanskrisen. Från att år 2007 ha nått ett värde på drygt 150, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -17. Konjunkturindikatorn förväntades sjunka något i fjolårets mätning, och där hade Norrbottens företagare rätt. Minskningen är större än förväntat, och det kan bero på händelser i den globala ekonomin. Energi- och råvarupriser verkar påverka Norrbottens konjunkturutveckling i högre grad än i övriga Sverige. Återhämtningen tros dock fortsätta under det kommande året, även om detta estimat kan påverkas av såväl konjunkturen i Sverige som i vår omvärld.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2017

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2017

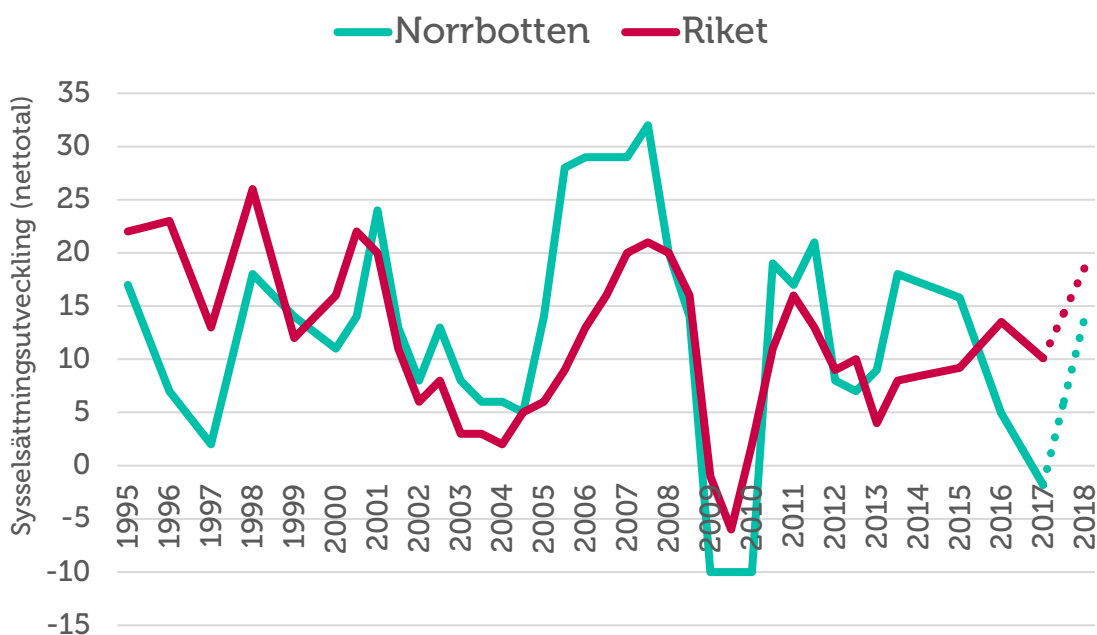

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten har minskat i Norrbotten sedan 2015 och gör så även i år. De senaste tolv månaderna har elva procent av företagen i Norrbottens län ökat sin personalstyrka samtidigt som 13 procent minskat antalet anställda i verksamheten. Detta innebär att andelen företag som ökat antalet anställda är lägre än andelen som minskat antalet anställda och vilket indikerar att sysselsättningen i småföretagen totalt sett minskar i länet. Det sammanvägda nettotalet för Norrbotten är i årets mätning - 2, jämfört med riksgenomsnittet på 10. Årets notering för sysselsättningen i länet är den lägsta sedan 2010, men företagen ser betydligt mer positivt på framtiden. Under de kommande tolv månaderna förväntar sig 21 procent av Norrbottens småföretag att öka antalet anställda och prognosen för sysselsättningstillväxten hamnar på ett sammanvägt netttotal på 14.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2017

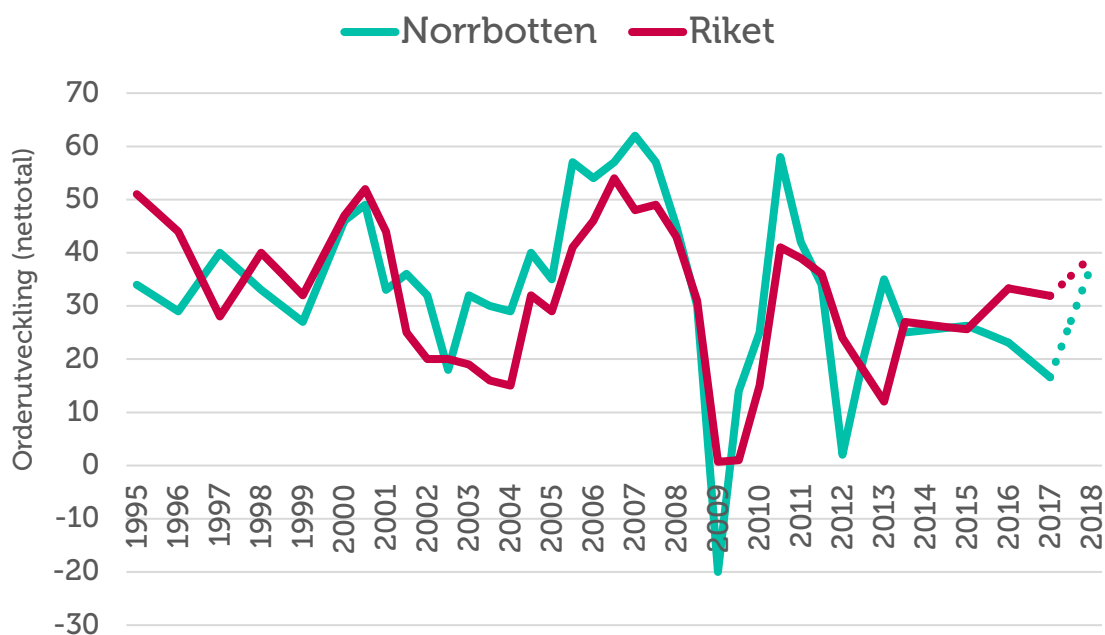

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har utvecklats svagt sedan den förra mätningen. Från ett netttotal på 23 år 2016 är nettotalet för orderingången idag 17, vilket är under riksgenomsnittet på nettotalet 32. Av samtliga företag i Norrbotten har 37 procent haft en ökad orderingång samtidigt som var femte företag haft en minskad orderingång. Prognosen inför de kommande tolv månaderna visar på att företagen räknar med ett rejält uppsving i orderingången, där endast sju procent förväntar sig en minskad orderingång. Det sammanvägda nettotalet för 2018 blir således 38, vilket är i nivå med riksgenomsnittet.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2017

Tackat nej till order

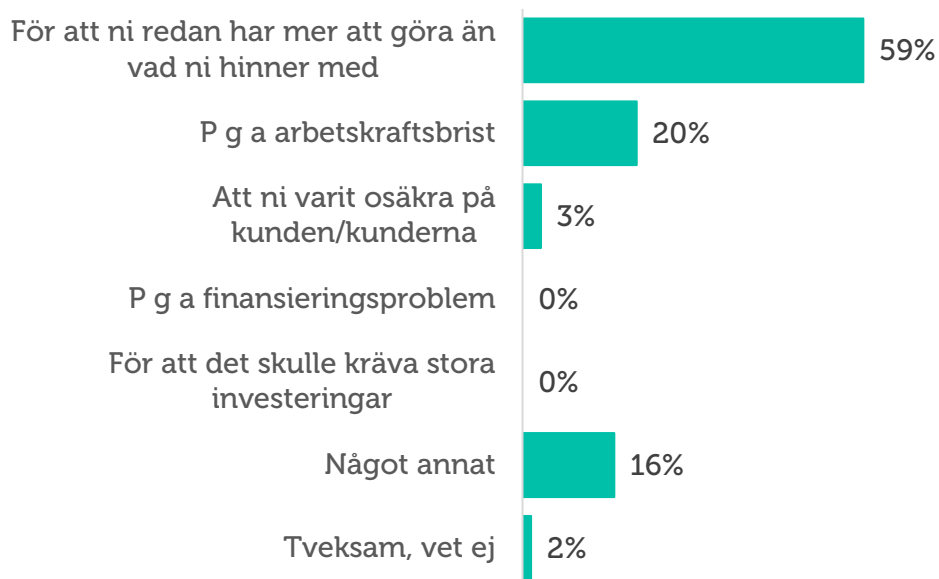
När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. Under det senaste året har 43 procent av företagen i Norrbotten tvingats tacka nej till order, vilket är en ökning med sju procentenheter sedan fjolårets rapport. Den huvudsakliga anledningen för 46 procent av de som tackat nej är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med. Även arbetskraftsbrist upplevs för många företagare som den främsta anledningen till att de behövt tacka nej till order. I fjol var det 15 procent av som angav detta, medan det i årets mätning är 20 procent av företagen som tackat nej till order på grund av brist på arbetskraft. ”Något annat” anges av 16 procent av företagen, vilket kan innebära att verksamheterna

tackat nej till order på grund av exempelvis strategiska skäl eller på grund av brist på varor eller material.

Arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, är ett större problem för företagare i Norrbotten än för företagare i riket som helhet, vilket tyder på att just kompetensbrist kan vara ett betydande tillväxthinder för företag i Norrbottens län.

Kombinationen mellan att det är fler företag i Norrbotten än i fjol som tvingats tacka nej till order med att omkring sex av tio av dessa uppger att de redan har mer att göra än vad de hinner med innebär att det råder kapacitetsbrist i länet. Att få rätt förutsättningar för att nyanställa och utveckla genom att exempelvis enklare kunna få finansiering samt politiska reformer i form av exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter kan motverka hinder för expansion. Kompetensförsörjning är fortsatt en stor utmaning för företagen i Norrbottens län.

Figur 6 Tackat nej till order

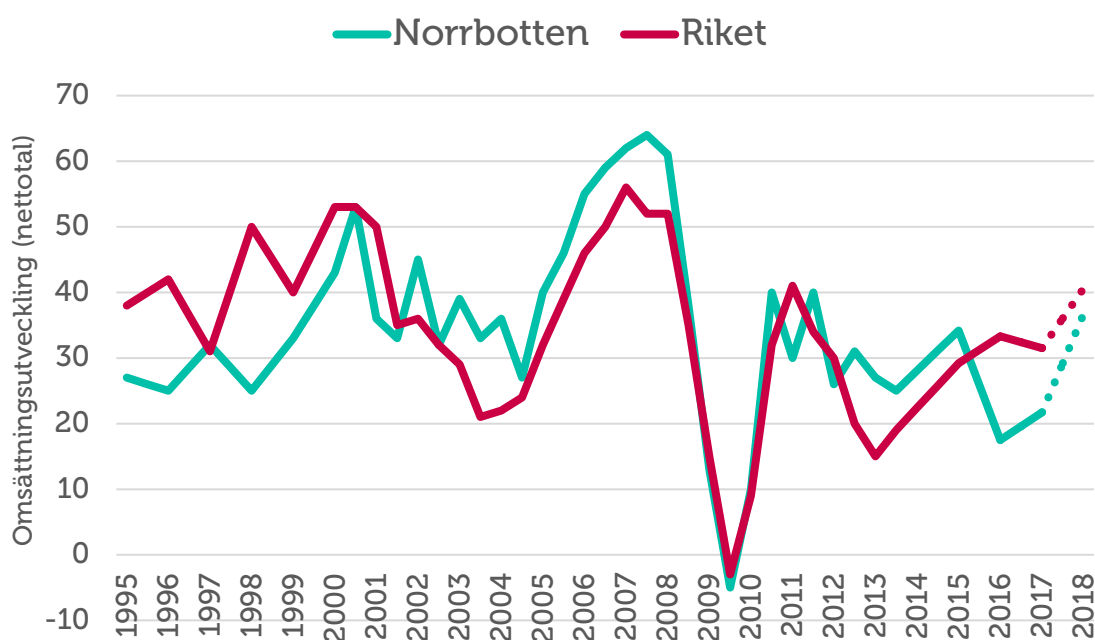
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Norrbottens län har ökat efter fjolårets kraftiga försvagning. Mellan 2013 och 2015 var omsättningstillväxten högre i Norrbottens län jämfört med riksgenomsnittet, vilket förändrades i fjol då tillväxten var positiv men under riksgenomsnittet. Årets mätning visar att 47 procent av företagen i Norrbotten haft en ökad omsättning samtidigt som en fjärdedel haft en minskad omsättning, vilket ger ett sammanvägt netttotal på 22. Detta är något under riksgenomsnittet men en klar ökning sedan fjolåret.

Förväntningarna inför kommande år är fortsatt positiva. Totalt sett tror företagen i Norrbotten på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 37, vilket emellertid fortfarande är något under riksgenomsnittet nettotalet förväntas vara 41.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Norrbottens län och riket 1995-2017

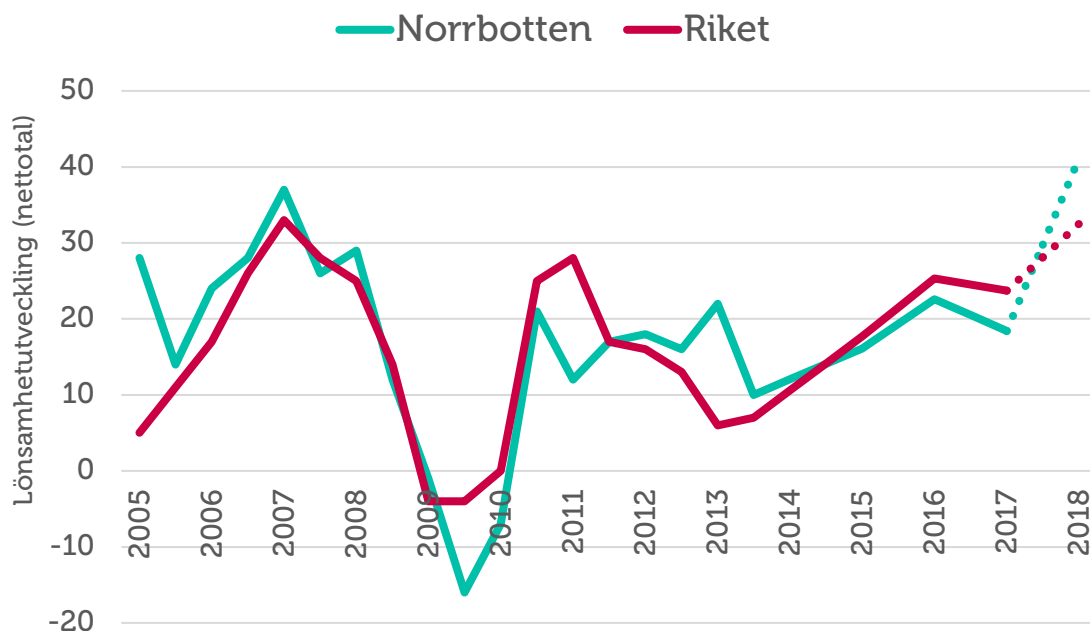

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Tillväxten av lönsamheten i Norrbottens län motsvarar i år ett netttotal på 18. Under de senaste tolv månaderna har 38 procent av företagen i Norrbotten upplevt en förbättrad lönsamhet samtidigt som en femtedel har haft en försämrad lönsamhet i verksamheten. För det kommande året förväntar sig småföretagen totalt sett ett netttotal för lönsamhetsutvecklingen på 41, vilket är något högre än

riksgenomsnittet. Hälften av alla företag i länet förväntar sig en förbättrad lönsamhet samtidigt som endast nio procent förväntar sig en försämrad lönsamhet i verksamheten.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Norrbottens län och riket 2005-2017

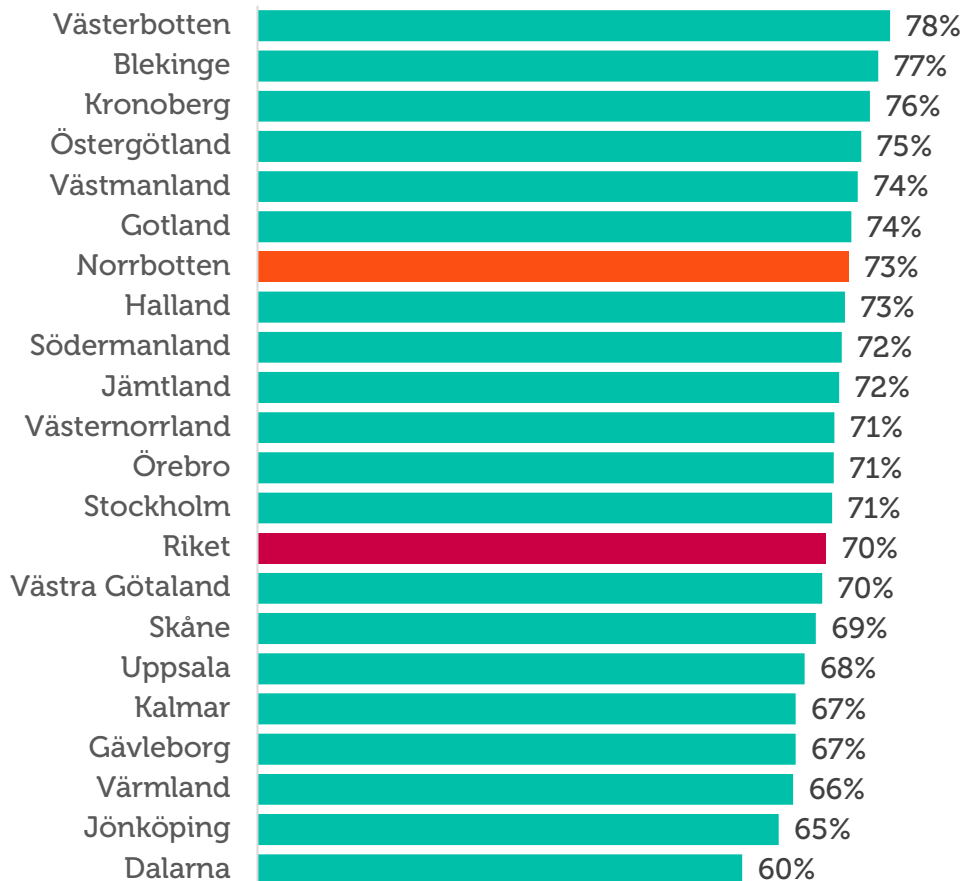
Företagens prisförväntningar

Trots att, eller på grund av att, konjunkturen har försämrats räknar företagen i Norrbottens län med att höja sina försäljningspriser under de kommande tolv månaderna. Av samtliga företag räknar 43 procent med ökade försäljningspriser samtidigt som två procent räknar med minskade försäljningspriser.

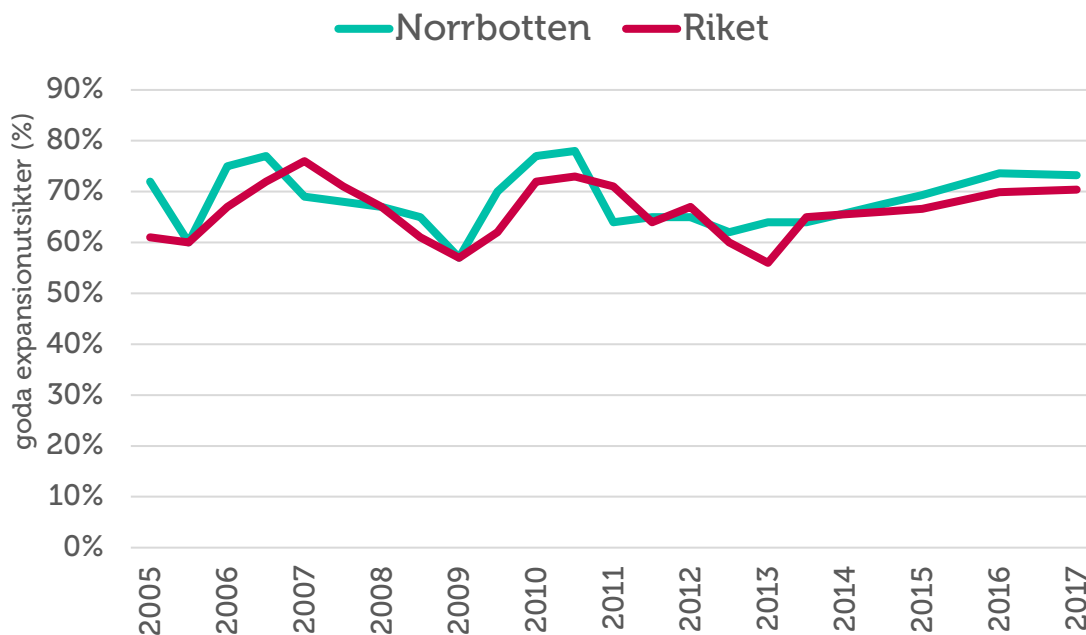
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Småföretagen i Norrbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Andelen företag i Norrbotten som ser goda utsikter att expandera är i årets mätning 73 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 70 procent.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2017

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Norrbottens län, industri- och tjänstesektorn 2005-2017

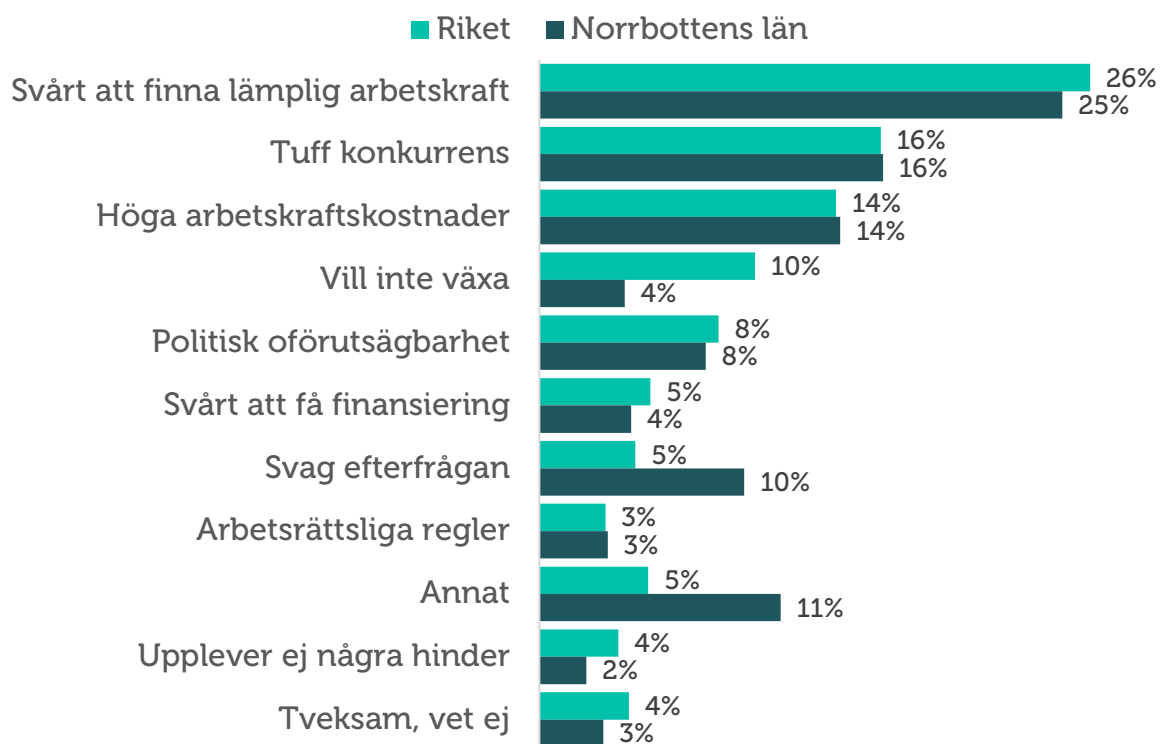
Det största tillväxthindret i Norrbotten är bristen på lämplig arbetskraft. Var fjärde företag uppger detta som största hinder, vilket är en ökning sedan fjolårets mätning. Arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, är ett större problem för företagare i Norrbotten än för företagare i riket som helhet vad gäller verksamhetens orderingång samtidigt som sysselsättningen i länet nu ligger på en negativ nivå. Allt fler företag tackar nej till order på grund av detta vilket tyder på att just kompetensbrist är ett betydande tillväxthinder för företag i Norrbottens län.

Tuff konkurrens är ett betydande tillväxthinder för Norrbottens småföretag. Även höga arbetskraftskostnader upplevs av många företag, 14 procent, i Norrbotten som det största tillväxthindret. Svag efterfrågan är det främsta hindret för tillväxt för tio procent av företagen i Norrbotten, vilket är dubbelt så hög andel som för riksgenomsnittet.

Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive socialavgifter tillhör de stora kostnadsposterna för många företag och påverkar direkt lönsamheten och risken med att driva företag. Skattehöjningar och regelkrångel kommer att minska incitamenten till företagande och sysselsättning, vilket riskerar att leda till lägre tillväxt samt hämma företagens vilja och möjligheter att växa.

I Norrbotten hittar vi, tillsammans med tre andra län med samma andel, den lägsta andelen företag som uppger att de inte vill växa. Endast fyra procent av företagen i länet uppger att de inte vill växa vilket är lägre än riksgenomsnittet på tio procent.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Norrbottens län och i riket 2017 (procent)

Konjunkturrisiker

En försvagad inhemsk konjunktur är den största konjunkturrisiken enligt 41 procent av företagen i länet. Denna risk följs av energi- och råvarupriser och en försvagad internationell konjunktur. Framförallt energi- och råvarupriser ses som ett större problem för småföretagen i Norrbotten än i resten av riket. Elva procent av företagen ser detta som den främsta konjunkturrisiken jämfört med riksgenomsnittet på sex procent. Ökade kostnader på drivmedel till följd av skattehöjningar kan vara en faktor som påverkar företagen i Norrbotten än för genomsnittet i landet. Även den globala råvaruprisutvecklingen kan delvis förklara Norrbottens svaga konjunkturutveckling det senaste året.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politisk turbulens minskar förutsägbarheten i näringspolitiken vilket givetvis påverkar företagen, vilket kan förklara varför företag upplever utvecklingen på den svenska marknaden som en konjunkturrisk. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt bristen på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagets syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget ställdes kompletterande frågor om politiska risker.

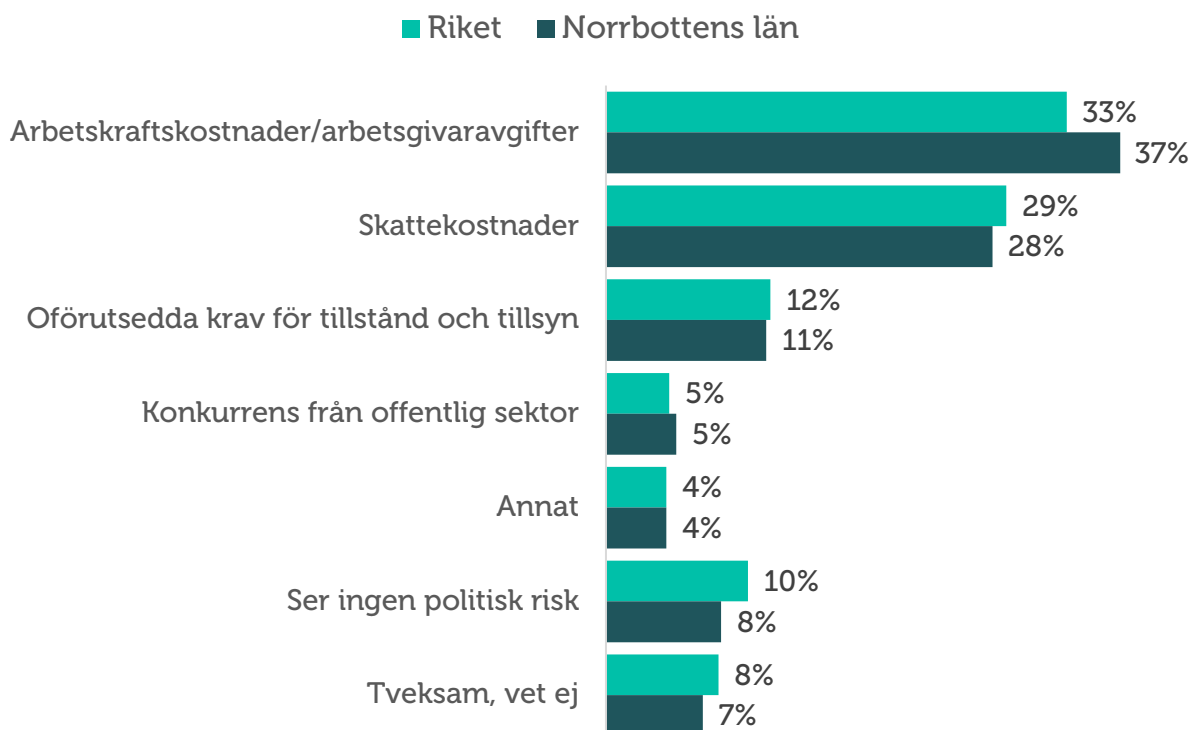
Politiska risker

Den största politiska risken är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 37 procent av Norrbottens alla företag. Fler än var fjärde företag ser även ökade skattekostnader som en risk, vilket är en ökning sedan fjolårets mätning.

Konjunkturen i Norrbotten är låg jämfört med övriga län i Sverige och att lönsamheten och orderingången sjunker i takt med sysselsättningen kan förklara varför företagen i Norrbotten anser att arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter är ett större problem än vad riksgenomsnittet anser. Vi har i tidigare avsnitt sett att fler företag i Norrbotten än i de flesta andra län vill växa. För att göra detta möjligt och höja konjunkturläget i länet krävs politiska reformer i form av exempelvis sänka den samlade kostnaden för att anställa, samt säkerställa och behålla kompetens och arbetskraft i länet.

I årets mätning är den tredje största politiska risken för Norrbottens småföretag oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn. Elva procent av företagen i länet upplever detta som främsta politiska risk. Inte minst slår denna typ av osäkerhet mot sektorer som i högre grad berörs av den politiska debatten, till exempel företag i LOV-systemen eller utförare av ROT- och RUT-tjänster. Regeringens svaga parlamentariska ställning och dess beroendeställning till andra partier innebär en politisk oförutsägbarhet. Frågor som rör skatter, tillståndsfrågor och trygghetssystemet tenderar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och nyanställningar skjuts på framtiden.

Figur 12 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Norrbottens län även om storföretagen inom främst gruv- och stålindustrin fortfarande är avgörande näringslivsaktörer. Likväl så placerar sig Norrbottens län långt under riksgenomsnittet i den sammanvägda konjunkturindikatorn. I 2017 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 37, vilket är betydligt svagare än rikets genomsnittliga konjunkturindikator på 74. Norrbottens konjunkturindikator är lägst av alla 21 län i Sverige. Trots detta, så ser många företag i Norrbotten mycket positivt på utvecklingen framöver och hela 73 procent av företagen ser goda möjligheter till expansion. Utöver det vill så många som 96 procent av alla företag i länet växa.

Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden, tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapande. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd.

De viktigaste förutsättningarna för ett starkt företagsklimat är goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oberoende av företagsform och bransch. Utan hänsyn till om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

Viktiga åtgärdsområden för att stärka det svenska företagsklimatets utveckling är därför:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning mellan företagets kompetensbehov och jobbsökande samt att utbildningar svarar mot företagets behov. Utbildningssystemets utformning behöver bli mer dynamiskt och lyhört för arbetsmarknadens efterfrågan.
- **Sänk arbetsgivaravgifterna och kostnaden för att anställa.** Eftersom Sverige står inför en rad utmaningar vad gäller arbetslöshet och integration är det viktigt att verkligen fundera på alla möjliga sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och skapa vägar in i arbetslivet och det svenska samhället.
- **Förenkla och sänk skatterna på företagande.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete och utbildning. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ökade kostnader för företagare genom högre skatter gör det svårare att investera och anställa. På liknande sätt leder höjningar av inkomst- och marginalskatterna till minskad sysselsättning och lägre risktagande. På längre sikt utarmas den svenska konkurrenskraften.